

“Doktor bey galiba kör oluyorum diyen hastalarının korkusunu şimdi anlıyordu.... Karısına hiç bir şey görmüyorum dedi ve ekledi, sanırım dünkü adamdan bulaştı... Öncelikle sağlık yetkililerini ve bakanlığı haberdar etmeliyiz, gerçekten de bir salgın söz konusuysa önlem almak gerekecek. Ama körlük salgını görülmüş bir şey değil ki diye karşılık verdi karısı...”

Hem Kitap Hem Film: Jose Saramago'dan “Körlük”

Bülent Kılıç

Nobel ödüllü Jose Saramago'nun en etkileyici romanlarından birisi de “Körlük”tür. Aynen “Ölüm Bir Varmış Bir Yokmuş” eserinde olduğu gibi ülkenin birinde, bir gün aniden beklenmedik bir şeyler olmaya başlar. Bir araç sürücüsünün hiçbir şey görmemeye, daha doğrusu her şeyi süt renginde beyaz bir boşluk olarak görmeye başlamasıyla ortaya çıkan “beyaz körlük” salgını kısa zamanda adamlarla temas eden herkese ve tanıyı koyan göz doktoru da dahil olmak üzere bütün şehre, ülkeye ve giderek tüm

dünyaya yayılır. Herkesin kör olmaya başladığı bu dönemde sadece göz doktorunun eşi kör olmaz, ancak o da gördüğünü herkesten saklayarak, kör taklidi yapar ve tecrit edilen eşinin yanında (diğer hastalarla birlikte) olmayı tercih eder. Sonrasında Sağlık Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü, karantina uygulamaları ve zamanla her şeyin kontrolden çıktığı kaotik bir toplumsal ortam oluşur.

Bu salgın bildiğimiz bir enfeksiyon hastalığına benzemiyor. Ancak gene de COVID-19

pandemisinin etkilerini halen yaşadığımız bu dönemde körlük salgını ve hastaların karantina altına alınması uygulamaları, insanların salgın zamanında sergiledikleri riskli davranış biçimleri oldukça benzerlikler gösteriyor. Tanrı Kent (City of God) filmiyle de tanınan Brezilyalı yönetmen Fernando Meirelles'in 2008 yılında uyarladığı 120 dakikalık filmin oyuncuları ise Julianne Moore, Mark Ruffalo ve Motosiklet Günlükleri'ndeki Che Guevara rolüyle tanıdığımız Gael Garcia Bernal.

Saramago 1998 yılında yayınladığı bu romanında bir salgın durumunda insanların ne kadar değişebileceğini, bencilleşebileceğini ve vahşileşebileceğini gözler önüne seriyor. Görme

yetisini kaybeden ilk kişiye yardım eden kişi, onun bu zayıflığından yararlanarak arabasını çalarken, bir anlamda güçlünün güçsüzü ezeceği bir dünyada aslında baş suçlunun insan olduğunu da göstermiş oluyor. Zamanla salgının ilerlemesiyle oluşan kaos, toplumsal yaşamın nasıl bir vahşete dönüşebilme potansiyeli taşıdığını gösteriyor. Hiç kimsenin görmediği bir ortamda oluşacak yemek, güvenlik, barınma ve cinsellik gibi sorunlar romanda ve filmde olabilecek en açık çıplaklığıyla anlatılıyor. Saramago'ya göre eşitsizlikler, sömürü, taciz ve cinayetler insanın en vahşi yanını sergiliyor. Öte yandan bazı insanların gene de dayanışma, yardımlaşma ve insanlığa inanma duygularının da yok olmayacağını görüyoruz.

1998 Nobel Edebiyat Ödülü

JOSÉ SARAMAGO KÖRLÜK

Romanın sonunda göz doktoru şunları söylüyor: “*Neden kör olduk, Bilmiyorum, belki birgün nedenini öğreniriz. Ne düşündüğümü söyleyeyim mi sana, Söyle, Bence biz kör olmadık, biz zaten kördük, Gören körler mi, Gördüğü halde görmeyen körler.*” Böylece romanlarında toplumsal sorunları işleyen Saramago aslında toplumsal yaşamdaki eşitsizlikleri ve sömürüyü görmeyenleri “gördüğü halde görmeyen körler” olarak nitelemektedir.

Çok başarılı bir uyarlama olan ve romanın nerdeyse tıpkısı olarak çekilen filmde yönetmen Meirelles, Saramago’nun tüm bu toplumsal mesajlarını izleyiciye büyük bir başarıyla ulaştırıyor. Filmdeki tüm oyuncuların başarılı oyunculukları da dikkati çekiyor. Körlük romanı ve filmi edebiyat ve sinemanın toplumsal yaşamı dikkatle irdelediği ve sömürü düzenini eleştirdiği başarılı bir sosyal bilimler/sanat uygulaması olarak dikkati çekiyor. Ayrıca alışılmadık bir salgın teması çerçevesinde şekillenmesi günümüz açısından da son derece ilgi çekici. Tüm halk sağlığı çalışanlarına şiddetle hem romanı okumalarını hem de filmi seyreteceklerini öneriyorum.